

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Міжнародний гуманітарний університет

НАУКОВИЙ ВІСНИК МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
Історія. Філософія. Політологія

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 15

**Головний редактор – доктор юридичних наук,
професор, академік НАПрН України,
академік АПН України С.В. Ківалов**

Одеса
2018

УДК 94(100)(063)+1(063)+32.01(063)

Серію засновано у 2010 р.

Співзасновники — Національний університет «Одеська юридична академія»,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,

Міжнародний гуманітарний університет.

*Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету
протокол № 3 від 28.11.2017 р.*

Видавнича рада:

С. В. Ківалов, д-р юрид. наук, проф., акад. АПН і НАПрН України — голова Ради; **І. М. Коваль**, д-р політ. наук, проф.; **В. В. Завальнюк**, канд. юрид. наук, проф.; **А. Ф. Крижановський**, д-р юрид. наук, проф. — заступник голови Ради; **В. А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **О. В. Токарєв**, засл. діяч мистецтв України; **С. Д. Василенко**, д-р політ. наук, проф.

Відповідальний редактор серії — канд. іст. наук, доц. **В. Г. Пищемуха**.

Заступник відповідального редактора серії — канд. іст. наук, доц. **Н. І. Серебряннікова**.

Редакційна колегія серії «Історія. Філософія. Політологія»:

Історія

Л. І. Корміч, д-р іст. наук, проф.; **І. С. Гребцова**, д-р іст. наук, проф.; **О. Б. Дьомін**, д-р іст. наук, проф.; **В. М. Хмарський**, д-р іст. наук, проф.; **Т. Б. Смірнова**, д-р іст. наук, доц.; **М. К. Чучко**, д-р іст. наук, доц.; **В. Г. Пищемуха**, канд. іст. наук, доц.; **О. І. Ганчев**, канд. іст. наук, доц.; **Н. І. Серебряннікова**, канд. іст. наук, доц.

Філософія

О. А. Івакін, д-р філос. наук, проф.; **Е. А. Гансова**, д-р філос. наук, проф.; **А. П. Овчиннікова**, д-р мистецтвозн., проф.; **І. В. Голубович**, д-р філос. наук, доц.; **Л. М. Богата**, д-р філос. наук, доц.; **О. А. Долгополова**, д-р філос. наук, доц.; **Е. І. Мартинюк**, канд. філос. наук, доц.; **Л. О. Панкова**, канд. філос. наук, доц.; **М. О. Кравчик**, канд. філос. наук, доц.

Політологія

К. М. Вітман, д-р політ. наук, проф.; **Л. М. Дунаєва**, д-р політ. наук, проф.; **Д. В. Яковлев**, д-р політ. наук, проф.; **М. А. Польовий**, д-р політ. наук, доц.; **М. І. Мілова**, д-р політ. наук, проф.; **О. І. Стребков**, д-р політ. наук, проф.; **Л. В. Балтовський**, д-р політ. наук, проф.; **С. В. Волковський**, ст. викл.

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія: зб. наук. праць. — Одеса: Фенікс, 2018. — Вип. № 15. — 104 с.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у журналі

«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету», допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання на

«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Збірник внесено до переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з історичних наук (Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.07.2014 р. № 793), філософських та політичних наук (Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.02.2014 р. № 153).

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20215 10015ПР від 15.08.2013 р.

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет, офіс 419,

вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна,

тел. (048) 719-88-50, факс (048) 715-38-28, e-mail: mgu@ukr.net

Електронна адреса серії «Історія. Філософія. Політологія»: vestnik-humanities.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.

Серія: «Історія. Філософія. Політологія», 2018

© Національний університет «Одеська юридична академія», 2018

© Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2018

© Міжнародний гуманітарний університет, 2018

Кривоцюк Л. І.

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури Одеського національного політехнічного університету

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ПРОЯВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ

Анотація. В статті розглядається концепт «національна ідентичність», який пов'язаний з центральною проблемою європейської філософії — відношенням людини і суспільства. Проаналізовано сутність національної ідентичності як соціокультурного явища, світоглядний концепт, що відображає відношення людини до світу та «інших» у світлі процесів міжкультурної комунікації, породжених глобалізацією та постмодерним світобаченням. Визначено, що національна ідентичність відображає національну уяву, образ світу, виступає інструментом включення особистості в культуру, створює семантичне поле, що забезпечує смислові зв'язки між особистістю та національною спільнотою. Результати дослідження: розкрито сутність національної ідентичності, вплив глобального контексту та постмодерністського світобачення на переосмислення феномену національної ідентичності. Зроблено висновок, що процеси глобалізації розвивають традиційні основи національної ідентичності, породжують нові форми самоідентифікації особистості.

Ключові слова: національна ідентичність, глобалізація, національний образ світу, картина світу, цінності, постмодернізм.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що національна ідентичність впливає на всі сфери суспільного буття та взаємовідносини між різними групами населення, етнічними, політичними, соціальними, релігійними. Від неї залежать напрямки політичного та соціально-економічного розвитку суспільства, незалежність держави, стан національного та культурного відродження, цивілізаційний вибір країни, самовизначення у світовій культурі.

Глобалізаційні процеси, пов'язані з діяльністю суб'єктів світової політики — міжна-

родних організацій, наддержавних утворень, транснаціональних корпорацій — сприяють формуванню наднаціональних ідентичностей, розвивають традиційні засади національних ідентичностей, а механізми їх формування роблять поліваріантними, позбавленими політичного змісту, відірваними від громадянськості, високих моральних чеснот.

На сучасному етапі суспільного розвитку глобалізація надзвичайно актуалізувала проблему збереження національної ідентичності, яка виступає консолідуючою засадою суспільства і суттєвим чинником побудови консолідуючих ціннісних систем і моделей соціалізації. Ця проблема особливо важлива для багатонаціональних держав, які зазнають тиску глобалізації, що нівелює значення національної ідентичності. Вона становить не лише науковий інтерес, а має і практичне значення, тому що дозволяє вийти на управління етнопонаціональними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор. Національна ідентичність є предметом дослідження як західних, так і вітчизняних фахівців, які вивчають цю проблему з різних методологічних позицій.

Суттєвий вклад у вивчення націй і національної ідентичності зробив британський професор Е. Сміт. Під національною ідентичністю він розуміє «природну форму сучасної політико-культурної спільноти» [1, с. 157] і виділяє такі її головні риси як 1) історична територія, або рідний край; 2) спільні міфи та історична пам'ять; 3) спільна масова, громадська культура; 4) єдині юридичні права та обов'язки для усіх членів; 5) спільна економіка з можливістю пересуватися в межах національної території [1, с. 23]. Він вважає національну ідентичність багатовимірною, яку не можна звести до єдиного елементу. Структура будь-якої національної ідентичності, на його думку,

містить громадянський та етнічний елемент [1, с. 22-23], а ядро «етнічності» полягає в компонентах культури.

Важливі аспекти національної ідентичності, її критерії розроблені Л. Гринфельд [2]. Домінуючим критерієм національної ідентичності вона вважає належність до народу, найсуттєвішою ознакою якого є визнання його як «нації».

Значимими за глибиною аналізу є дослідження національної ідентичності в умовах глобалізації сучасних західних науковців Б. Андерсона, З. Баумана, У. Бека, Ю. Габермаса, Е. Геллнера, Є. Гіденса, Е. Еріксона, М. Кастельса, Ж. Ліотара, П. Рікера, Е. Тофлера, С. Хантінгтона, Е. Хобсбаума та інших. Вони осмислили проблему національної ідентичності за умов цивілізаційних зрушень та соціокультурної ціннісної динаміки, проаналізували методологічні проблеми національної ідентичності, яка трактується як усвідомлення народом себе спільнотою, відмінною від «інших».

Наслідки глобалізації для українського суспільства, держави та її культури досліджуються в працях вітчизняних фахівців В. Андрущенка, В. Воронкової, В. Горського, Я. Грицака, І. Дзюби, М. Козловця, С. Кримського, В. Ляха, Л. Нагорної, М. Поповича, Т. Розової, А. Ручки, М. Степико та інших. В роботах цих авторів зроблено соціально-філософський аналіз і концептуалізацію процесів трансформації національної ідентичності в умовах глобалізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Формування національної ідентичності в умовах глобалізації досить ґрунтовно осмислена з позицій сучасного соціально-філософського знання. Однак в цих роботах національна ідентичність як світоглядний концепт, прояв глобалізації в соціокультурному контексті не розглядається системно. На нашу думку, слід проаналізувати національну ідентичність саме як світоглядний концепт, який відображає національну уяву світу та виступає інструментом включення особистості в культуру, оскільки в умовах глобалізації світогляд людини змінюється, національні образи світу зазнають трансформації, з'являються нові, постмодерністські форми самоідентифікації, що розвивають національну культуру та наці-

ональну ідентичність. Глобалізаційні процеси справляють тиск на національну державу, нівелюють значення національної ідентичності та національної культури — консолідуючих засад суспільства. Як альтернатива глобалізації виникає потреба у збереженні національного коріння, етнічної самобутності. В умовах глобалізації необхідна філософія взаєморозуміння, діалог культур, планетарне ноосферне мислення, які ведуть до моральної єдності людства.

Мета наукового дослідження: осмислити національну ідентичність як соціокультурне явище, світоглядний концепт, що відображає відношення людини до світу та «інших» у руслі процесів міжкультурної комунікації, породжених глобалізацією та постмодерним світобаченням. Окреслена мета тісно пов'язана з наступними задачами: виявити сутність національної ідентичності; з'ясувати вплив глобалізації та постмодерністського світобачення на переосмислення феномену національної ідентичності.

Обговорення проблеми. Під час аналізу суті національної ідентичності в умовах глобалізації ми опирались на наступні методи дослідження: феноменологічний метод сприяв виявленню сутності національної ідентичності та глобалізації як складних соціокультурних феноменів; аксіологічний метод дозволив визначити ціннісні орієнтації людини як суб'єкта національної спільноти, побачити, що найважливішим смислотворчим, консолідуючим чинником нації є культура, яка впливає на світогляд людини; антропологічний та системний методи дозволили осмислити необхідність планетарної ноосферної свідомості, досягнення найвищих духовних смислів.

Національна ідентичність як ототожнення, співвіднесення індивіда з нацією, почуття приналежності до однієї держави — світоглядний концепт, який відображає національну уяву, образ світу. На сьогодні у наукових колах відсутні однозначні визначення цих понять. Методологічною базою для їх осмислення є міркування науковців щодо концепту «образ світу», який був введений до наукового обігу С. Рубінштейном. Значно поглибили розуміння його сутності Г. Гачев, Т. Даренська, С. Кримський, Ю. Лотман, М. Попович, В. Табачковський, В. Шинкарук та інші. В роботах цих фахівців образ світу постає як

цілісна, багаторівнева світоглядна система, за допомогою якої дійсність відображається у свідомості людини.

Під національною уявою світу розуміється «національне бачення світу», «національна гносеологія», художня «логіка», склад мислення: якою «мережею координат» певний народ ловить світ і, відповідно, який космос (...лад світу, світопорядок) постає перед його очима [3, с. 44]. Ми виходимо з того, що осередком створення національного образу світу, який впливає на формування національної ідентичності, є культура, яка утворює систему орієнтирів, що дозволяють людині визначити своє місце у світі та ідентифікувати себе з тою чи іншою соціальною спільнотою. Саме культура, її цінності, норми, ідеали, якими керується нація — є середовищем самоідентифікації індивіда, способом освоєння людиною світу. Культура постає перед людиною як світ смислів, який об'єднує людей у спільноту (націю), впливає на формування національної ідентичності.

Сучасні дослідження розглядають національну ідентичність як співвіднесеність, ототожнення індивіда з нацією, її культурою, історією, територією, символами, цінностями (передусім, громадсько-політичними), державними та правовими інституціями, політичними та економічними інтересами, що розкриваються через субстанціональні смисли. Вони конкретизуються такими важливими для формування національної ідентичності поняттями, як «національна ідея», «національна свідомість», «національні почуття», «ментальність», «національний характер», «національний образ світу», «національна картина світу». Останнє постає як цілісна система світоглядних знань, що складається з таких структурних елементів як світогляд, світосприйняття та світовідчуття народу. Це свого роду «матриця» усіх значень у системі «світ — людина», яка означає передусім когнітивну орієнтацію. У широкому розумінні «картина світу» — це глобальний, всеохоплюючий образ світу чи уявлення про нього, що притаманний певній історичній епосі [4]. В її основі лежить безліч національних образів світу. Національний образ світу детермінує індивідуальний образ світу особистості, її свідомість і самосвідомість, утворює семантичне поле, що забезпечує смислові зв'язки між особистістю та її національною спільнотою.

Характерними рисами сучасності, в умовах якої формується національна ідентичність, є глобалізація та постмодерн. Саме вони впливають на ті процеси, які ведуть до кризи національної ідентичності, трансформують її, сприяють розмиванню відмінностей між «своїм» і «чужим» та формують нові уявлення про світ. На сучасному етапі суспільного розвитку національна ідентичність може бути осмислена передусім в контексті глобалізації, яка генерує нову парадигму світорозуміння в умовах нового світового порядку. Глобалізація розглядається, з одного боку, як загроза національній ідентичності, а з іншого — як процес, що веде до її відродження: збереження етнічної своєрідності, культури, історичної пам'яті, державного суверенітету (З. Бауман, У. Бек, К. Хюбнер). Це протиріччя пов'язано з неоднозначністю самої епохи глобальних змін. Глобалізація як проект уніфікації світу, процес становлення єдиного економічного, політичного, інформаційного і соціокультурного простору, усе більше проявляє себе як соціокультурне явище, в якому відбуваються складні суперечливі процеси демократизації, економізації, комунікації, інформатизації, культурної стандартизації, ціннісної універсалізації тощо. В цих умовах змінюються традиційні структури, світоглядні орієнтири, принципи самоідентифікації. «Ідентичність стає головним, а іноді і єдиним джерелом смислів. Люди все частіше організовують свої смисли не навколо того, що вони роблять, а на основі того, ким вони є, або на основі своїх уявлень про те, ким вони є» [5, с. 27].

Національна ідентичність як прояв глобалізації має складний зміст. На думку В.Г. Воронкової, вона означає: 1) внутрішню тотожність суб'єктів в процесі сприйняття ними образу глобалізованого світу, пов'язаного з розвитком процесів глобалізації, відчуття стійкості і безперервності свого «Я» у просторі та часі; 2) включення в людську спільноту і тотожність особистісного і соціально-сприйнятого типу світогляду в суспільстві; 3) формування «єгоідентичності» як норми індивідуального психічного розвитку і душевного здоров'я (особистісна ідентичність); 4) формування групової чи колективної ідентичності як ознаки належності індивідуального буття до певної спільноти; 5) відчуття певного сегменту історії (психоісторична ідентичність); 6) на-

буття екзистенційної стійкості (екзистенційна ідентичність) [6, с. 24].

Глобалізація — це об'єктивний соціальний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок і взаємозалежність передусім соціальних систем, національних культур, а також взаємодії людини з навколишнім середовищем, руйнування цінностей і світоглядної системи модерну. Разом з глобалізацією, підкреслює Ульріх Бек, в усіх сферах виникає не тільки нове різноманіття зв'язків між державами і суспільствами; в куди більшій мірі розвалюється структура головних принципів, за якими до цього часу були організовані та існували суспільства і держави. Глобалізація означає руйнування єдності національної держави і національного суспільства [7, с. 45]. Це призводить до того, що людина втрачає можливість порівнювати свій образ світу з національним образом світу, загальноприйнятим в державі, стає маргіналом. За цих умов національна ідентичність трансформується. В ній інколи хаотично переплітаються такі протилежні явища, як «індивідуальне і колективне», «етнічне і національне», «громадянське, політичне і культурне», «локальне і глобальне», «модерне і постмодерне», що яскраво проявляється в процесах глокалізації та мультикультурації. Основними маркерами реальності, що глобалізується, стають «...постмодернізм, біфуркаційна людина як реальна структура відкритого нелінійного середовища; формування нового інформаційного порядку; нарратив духовної, моральної кризи людства» [8, с. 388].

Переосмислити феномен нації і національної ідентичності в умовах глобалізації дозволяє постмодернізм, найбільш яскравими представниками якого є Р. Барт, Ж. Бодрійар, Ж. Делез, Ж. Дерріда, Ж. Ліотар, М. Фуко. Поняття «постмодернізм» використовується сучасною наукою для визначення типу існування суспільства, філософії, культури, а також позначення стилю постнекласичного мислення, який справляє суттєвий вплив на світогляд сучасної людини, на трансформацію національної ідентичності. Пануючий на сьогодні постмодерністський світогляд протистоїть класичним уявленням про світ. У період постмодерну зникає цілісний погляд на світ, руйнуються різноманітні системи (світоглядна у першу чергу), з'являються нові способи

світобачення, світовідчуття і мислення. Тип мислення, закладений постмодерном, оперує поняттями західної моделі світобачення: «світ як хаос», «світ як текст», «світ як гра», «симулякр», «ризома» тощо. Це, безумовно, впливає на формування національної ідентичності. На сьогодні вона перестала бути чимось сталим, чітко сформованим. Вона перетворилася у динамічний процес, який перебуває у постійному русі, супроводжується невизначеністю, амбівалентністю свідомості, релятивізмом, еkleктизмом, грою з традицією, фрагментарністю, плюралізмом, девальвацією традиційних цінностей, розмиванням мовних і релігійних спільнот, національних відмінностей тощо, що робить процес формування національної ідентичності складним і кризовим явищем. Причина цієї кризи, на наш погляд, лежить у світоглядній площині. Під впливом глобалізації та постмодерну світогляд людини змінюється, національні образи світу переосмислюються в контексті постмодерного світобачення. Це веде до виснаження модерних культурних, духовних засад національної ідентичності, що наглядно проявляється, наприклад, в кризі громадянства — важливого чинника національної ідентичності. На сьогодні громадянство, як зазначає Н. Стівенсон, замінюється феноменом «культурне громадянство», що базується на спільності споживання. Воно менш пов'язане з формальними правами та обов'язками, а більше — зі споживанням екзотичних продуктів, голлівудських фільмів, популярної музики чи австралійських вин. Виключення із споживання цих продуктів означає виключення із громадянства західного суспільства [9, с. 5]. Це яскравий прояв постмодерністського світобачення, згідно якого в духовній сфері немає ніяких обмежень, як і ніяких орієнтирів.

Інструментом руйнування національної ідентичності в епоху глобалізації виступає масова культура, яка є універсальним культурним проектом, основою формування транснаціональної культури. Саме вона надає спрощені форми самоідентифікації через соціально марковане споживання товарів. Під впливом постмодерних реалій масова культура сприяє поширенню цінностей релятивізму (цінності стають відносними, умовними). Формально вона надає пріоритету вищих цінностей, які знаходяться в основі національної культури,

однак це цінності кітч-культури (низькопробної, вульгарної), яка потурає слабкостям людини. Спекуюючи на модних нині поняттях «патріотизму», «української національної ідеї» тощо, масова культура нав'язує споживачам товар, який нагадує їм про належність до певної спільноти. Однак це не самоціль. Наприклад, для рекламування лікєро-горілочаних напоїв використовуються герої і символи української культури, такі як «Гетьман», «Хортиця», «Козацька рада», «Тарас Бульба» тощо. І хоч вони і супроводжуються логотипом «Будь козаком», що несе у собі високий смисл — це прояв кризи української культури, втрати нею духовних засад, змістовного наповнення, появи нових конфігурацій національної ідентичності, які базуються на інших принципах самоідентифікації, і прояв перетворення культури у галузь економіки.

Розхитуванню національної ідентичності сприяє і глобальний інформаційний простір, який змінює вектори трансформації національних соціальних структур, створює «симуляційну реальність». Це знаходить свій прояв у детериторіалізації та віртуалізації «національної ідеї», коли відбувається стирання принципів відмінностей між реальним і віртуальним націєтворенням: медіатизація «національної ідеї» як бренду замість побудови реальної нації; утворення глобальних віртуальних «націй» [10, с. 17]. Тобто, національна ідентичність на сьогодні — це незавершений проект (Е. Гідденс). Вона не досягається тиском оточення чи держави, не завжди визначається ідентичністю предків. Вибір своєї ідентичності людина робить вільно, уникаючи фіксації на одній ідентичності.

Висновки. Національна ідентичність як ототожнення, співвіднесення особистості з нацією — це світоглядний концепт, який відображає національну уяву, образ світу і виступає інструментом включення особистості в культуру. Глобалізаційні процеси міжкультурної комунікації та постмодерне світобачення руйнують національну ідентичність як основу згуртованості суспільства, держави, розмивають традиційні чинники національної ідентичності. Під впливом глобалізації трансформуються цінності традиційної моральності: громадянський патріотизм замінюється культурним, національний — локальним, свобода як символ суверенної держави, свободою

вибору. Глобалізація і постмодерна модель світобачення формують людину-космополіта, що свідчить про кризу національного громадянства. В той же час глобалізаційні процеси сприяють зверненню народів до своїх витоків, збереженню етнічної самобутності, породжують нові форми самоідентифікації особистості, які базуються на єдності потреб, інтересів і поглядів.

Перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямі пов'язані з системним дослідженням наднаціональних ідентичностей як чинників трансформації національних ідентичностей в умовах глобалізації.

Література:

1. Сміт Е.Д. Національна ідентичність / Пер. с англ. П. Тарашука. — К.: Основи, 1994. — 224 с.
2. Гринфельд Л. Национализм. Пять путей к современности / Пер. с англ. — М.: ПЕР СЭ, 2012. — 528 с.
3. Гачев Г. Национальные образы мира / Г. Гачев. — М.: Сов. писатель, 1988. — 448 с.
4. Картина мира // Национальная философская энциклопедия [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://terme.ru/termin/kartina-mira.html> (дата звернення: 23.02.2018).
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / Пер. с англ. под ред. О.И. Шкаратана. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — 608 с.
6. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Запорізька державна інженерна академія. — Запоріжжя, 2009. — Вип. 37. — С.16-30.
7. Бек У. Что такое глобализация? / Пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелника; общая редакция и послесловие А. Филиппова. — М.: Прогресс — Традиция, 2001. — 304 с.
8. Пунченко О.П. Цивилизационное измерение истории человечества / О.П. Пунченко. — Одесса: Астропринт, 2013. — 448 с.
9. Стивенсон Н. Глобализация, национальные культуры и культурное гражданство // Глобализация. Контуры XXI века: Реферативный сборник. — В 3-х томах. — М.: ИНИОН РАН, 2002. — Том 3.
10. Ожеван М.А. Націєтворення як «модернізація навздогін»: суперечності між модерном, домодерном і постмодерном / М.А. Ожеван // Стратегічні пріоритети. — 2013. - №2. — С.12-21.

Кривоцюк Л. И. Национальная идентичность как проявление глобализации: социокультурный контекст — Стаття.

Аннотация. В статье рассматривается концепт «национальная идентичность», связанный с центральной проблемой европейской философии — отношением человека и

общества. Проанализированы сущность национальной идентичности как социокультурного явления, мировоззренческий концепт, который отражает отношение человека к миру и «другим» в свете процессов межкультурной коммуникации, порожденными глобализацией и постмодернистским мировоззрением. Определено, что национальная идентичность отражает национальное представление, образ мира, выступает инструментом включения личности в культуру, образует семантическое поле, обеспечивающее смысловые связи между личностью и национальной общностью. Результаты исследования: раскрыта сущность национальной идентичности, влияние глобального контекста и постмодернистского мировидения на переосмысление феномена национальной идентичности. Сделан вывод, что процессы глобализации размывают традиционные основы национальной идентичности, порождают новые формы самоидентификации личности.

Ключевые слова: национальная идентичность, глобализация, национальный образ мира, картина мира, ценности, постмодернизм.

Krivotsyuk L. I. National identity as a manifestation of globalization: socio-cultural context – Article.

Summary. The article analyzes the essence of the national identity as a sociocultural phenomenon, an overview concept that reflects the relation of man to the world and “others” in light processes of intercultural communication generated by globalization and postmodern worldview. It is determined that national identity reflects the national imagination, the image of the world, acts as an instrument for the inclusion of personality in culture, creates a semantic field that provides semantic connections with personality and the national community. Research results: the essence of national identity is revealed; influence of the global context and postmodern worldview on rethinking the phenomenon of national identity. It is concluded that the processes of globalization erode the traditional foundations of national identity, generate new forms of personality selfidentification.

Keywords: national identity, globalization, national image of the world, picture of the world, values, postmodernism.